

Irena Paradžik
Vanja Zidar Šmic

Sv prot v Sv

slučaj Slovenije

Ključno pitanje

Kako je rat produbio političke podjele među Slovencima?

Tema

Ovaj modul je o građanskom ratu u Sloveniji i može se primijeniti na bilo koju drugu regiju u bivšoj Jugoslaviji. Obraćamo se učenicima u dobi od 14 do 18 godina. To je period Drugog svjetskog rata. Izabrali smo ovu temu jer je veoma kontroverzna i osjetljiva za cijelo područje bivše Jugoslavije, s obzirom na to da i nakon 60 godina od tih događaja još uvijek postoje podjele među ljudima i političarima kada je u pitanju ovaj period, a potpuno pomirenje još uvijek nije postignuto.

Ciljevi

Studenti će stići saznanja o građanskom ratu u Sloveniji.

Ishodi

- Učenici će poređiti različite odgovore Slovenaca na okupaciju.
- Naučit će zašto su radnička i buržoaska struja imale različite odgovore na okupaciju.
- Moći će prepoznati činjenice koje su inicirale jačanje tenzija koje su onda izazvale sukob među Slovencima.
- Moći će izraziti kritičko mišljenje na konstruktivan način i izboriti se s osjetljivom i kontroverznom historijom.

90
minuta

Uputstvo za predavače

Nastavnik će učenicima pročitati uvod i predstaviti temu razredu. Radionica ima dva dijela – prvi dio je rad u grupama, a drugi dio je prezentacija rezultata svake grupe i debata.

Korak 1

Nastavnik dijeli učenike u 4 grupe:

- Grupa 1 – odgovor na okupaciju i polarizacija, crkva između dvije vatre
- Grupa 2 – vojne jedinice: radnička struja – partizani, buržoazija – slovenski četnici (plave brigade)
- Grupa 3 – vojne jedinice: buržoazija – seoska garda (MVAC), domobrani
- Grupa 4 – brat na brata (građanski rat 1942–1945)

Korak 2

Nastavnik daje učenicima uputstva za rad u grupi (kooperativno učenje). Svaka grupa također dobija ova uputstva odštampana.

Metodologija – kooperativno učenje

Svaki član grupe dobija vlastiti radni list, rješava sve zadatke i zapisuje odgovore. Svaki član grupe bira broj od 1 do 4, jer svaki od njih može biti izabran za izvjestioca nakon što grupa završi s radom. Pored rješavanja zadataka, svaki član grupe će imati još jedan bitan zadatak. Svaka grupa mora imati: Voditelja, Čuvara, Kontrolora vremena i Posmatrača.

90
minuta

Podjela uloga unutar grupe	Komunikacija unutar grupe
Voditelj rukovodi radom grupe, utvrđuje da svi razumiju upute. On/ona čita pisane izvore.	Čitam li s razumijevanjem? Možemo li naći još bolji odgovor?
Čuvar osigurava da svi članovi grupe sudjeluju u radu. Upozorava one članove koji su se udaljili od teme ili koji ne sudjeluju u radu.	Moraš tiho govoriti. Preglasan si. I ti si član grupe i moraš sudjelovati jer ćemo biti ocijenjeni kao grupa.
Kontrolor vremena vodi računa o vremenskom ograničenju i ohrabruje ostale da požure.	Požurite, još samo tri minute su ostale. Ponestaje nam vremena, moramo se svi potruditi.
Promatrač pažljivo prati rad grupe.	Po završetku rada promatrač izvještava o radu grupe i ostale tri uloge u grupi.

Korak 3

Nastavnik daje uvod u modul (temu) učenicima. Svaka grupa, također, dobija i ovaj uvod u štampanom obliku.

Korak 4

Učenici rade u grupama. Svaka grupa analizira historijske izvore i odgovara na pitanja u isto vrijeme. Svaka grupa također pravi sebi "pojmovnik" svih različitih vojnih jedinica i njihovih vođa.

Korak 5

Nastavnik za svaku grupu bira broj od 1 do 4, tako da se izabire po jedan izvjestilac iz svake grupe. Izvjestioci predstavljaju korištene historijske izvore ostalim učenicima i čitaju odgovore na pitanja. Za to vrijeme učenici crtaju lenu vremena i na tabli prikazuju političke grupacije sa svim njihovim vojnim jedinicama za vrijeme okupacije.

Korak 6

Nastavnik provodi debatu koristeći pitanja za kritičko razmišljanje. Ta pitanja za kritičko razmišljanje su:

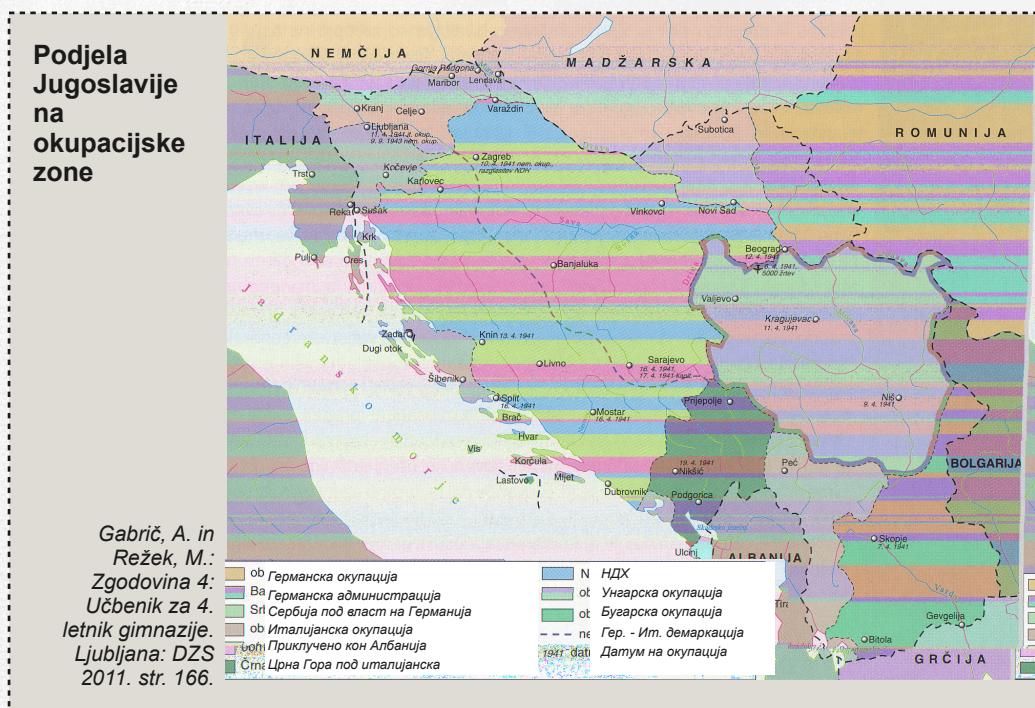
1. Je li reakcija civila da se uključe u seosku gardu, četnike i domobранu, bila pretjerana ili legitimna?
2. Koji razlozi su bili najuvjerljiviji da ljude odrede u jednu ili drugu struju?
3. Kakve su bile posljedice odluka ljudi iz tog vremena na život u savremenoj Sloveniji?

Kako je rat produbio političke podjele među Slovencima? (ključno pitanje)
 U jesen 1942. talijanski general Vittorio Ruggero rekao je sljedeće u razgovoru s ljubljanskim biskupom:
 "MVAC je mnogo pomogao Talijanima, ali je stvorio takvu mržnju među Slovencima da je nećete uspjeti ukloniti ni za 50 godina.

Jan, Ivan: Korenine zla. Odstrte zavese I. Samozaložba. Ljubljana 1995. str. 13.

6. aprila 1941. njemačke trupe su napale Jugoslaviju kroz Bugarsku i Austriju. Napad je počeo bombardiranjem aerodroma i drugih vojnih ciljeva, kao i gradova. Napad na Beograd bio je razaranjući. 11. aprila, nakon što su Nijemci već prodrli u Zagreb i Karlovac i odsjekli zapad Jugoslavije od njenog centra, Italijani su započeli invaziju Slovenije i Hrvatske. U to vrijeme, ofanzivu su započele i Mađarske trupe. Jugoslavenska vlada i kralj su napustili zemlju koja je kapitulirala 17. aprila. Većina jugoslavenske vojske bila je zarobljena, ostavljajući zemlju u rasulu.

Repe, B.: Sodobna zgodovina, učbenik za 4. letnik gimnazij. Ljubljana: Modrijan 2007. str. 140

Jugoslavija je podijeljena na deset oblasti koje nisu formirale jednu cjelinu, već su imale različite statuse. Podjela je urađena u svrhu promocije šovinizma među narodima i nacionalnostima koji su do tada živjeli u Jugoslaviji.

Petranović, B.: Istorija Jugoslavije, knjiga II – Narodnoosvobodilački rat i revolucija. str. 26 – 27. www.znaci.net/00001/96.htm

Dio Slovenije (Gornja Koruška, Štajerska i dio Prekomurja), Banat, rudarsko područje oko Bora s okolinom i Stara Srbija potpali su pod vlast Njemačke.

Petranović, str. 25 - 26

Mađarska je uzela vlast u Prekomurju, Baranji, Bačkoj i Međumurju, Bugarska je osvojila većinu Makedonije, dio Kosova i jugoistočnu Srbiju, dok su Italijani zauzeli dio Slovenije (tzv. Ljubljanska pokrajina), zapadni dio Hrvatskog primorja zajedno s ostrvima, Dalmaciju od Zadra do Splita, dio dalmatinskih ostrva, Gorski Kotar, Crnu Goru, većinu Kosova i Metohije, dio zapadne Makedonije i Boku Kotorsku. „Velika Albanija“ dobila je dio Kosova i Metohije, kao i zapadni dio Makedonije, dio Sandžaka i istočni dio Crne Gore.

Repe, 1995, str. 135

Hrvatska i Bosna i Hercegovina postale su dio Nezavisne države Hrvatske (NDH). Nijemci, Italijani, Bugari i Mađari počeli su denacionalizirati okupirana i kontrolirana područja Srbije, Slovenije, Makedonije i Hrvatske.

Petranović, str. 36, 42

Najstrožiji režim prema Slovencima bio je njemački, koji je ukinuo slovenske novine, udruženja i organizacije. U školama i vrtićima ljudi su smjeli govoriti samo njemački. Slovenci su natjerani na masovne migracije u druge zemlje, dok su Nijemci naseljavali ta područja. Jednako nasilni bili su Mađari u Prekomurju. Italijani ispočetka nisu bili tako nasilni. Dozvoljavali su postojanje slovenskih kulturnih i obrazovnih institucija.

Bugari, koji su zamijenili njemačke trupe u Makedoniji, zabranili su upotrebu makedonskog imena, jezika i oznaka na zvaničnim tekstovima i postavili svoje službenike i sveštenstvo. Makedonska mladež morala se prijaviti u različite bugarske fašističke paravojne grupe i nacionalne omladinske organizacije. (...) Kolonisti i Srbijanci koji su u Makedoniju došli poslije 1918. su deportovani, a njihova imovina konfiskovana. Italijanski i albanski proglašeni su službenim jezicima zapadne Makedonije; teorija o albanskom porijeklu makedonaca ugledala je svjetlo dana. Albanska fašistička partija (FPA), koja se sastojala od Albanaca i turske omladine, promovirala je mržnju prema Makedoncima. Bugari su objasnili svoju ekspanziju u teritoriju Srbije kao svoje prirodno pravo, jer su tvrdili da je Morava bugarska rijeka.

Srbi su migrirali iz NDH, Kosova i Metohije. Do završetka rata, Srbija je pružila utočište za 240.000 srpskih (i slovenskih) izbjeglica, koji su ranije migrirali iz drugih dijelova Jugoslavije. Međutim, novije studije tvrde da je ovaj broj bio i do 400.000 (...). Najgori oblik denacionalizacije je bio u NDH, koja je postala poznata po holokaustu, genocidu nad Srbima, Jevrejima i Romima. (...)

Petranović, str. 42, 43)

Grupa partizana

Povjesni muzej Istre

GRĐNSR

Međusobni konflikti bili su izazvani etničkim i vjerskim sukobima, saradjnjom s okupatorima i interesom komunista da uđu u borbu protiv klasnog neprijatelja pod patronatom Narodnooslobodilačkog pokreta. Korijeni sukoba zadirali su čak i u predratne podjele koje su se samo uvećale tokom rata.

S Č R G S V

Jugoslavenski oslobodilački pokret (partizani) bio je, s izuzetkom sovjetskog, najjači u Evropi. Zbog svojih ilegalnih organizacija, komunisti su bili jedini koji su zadržali političku mrežu na čitavoj podijeljenoj teritoriji Jugoslavije. Oni su organizirali otpor i vlastite operacije koje su privukle narod da se pridruže masovnom pokretu i iniciraju revoluciju. Političari koji nisu pobjegli iz zemlje po izbjivanju rata, željeli su barem prividno zadržati položaj sarađujući s okupatorom ili pasivno čekajući oslobođenje. Budući da je Jugoslavija bila suočena s ozbiljnom ekonomskom i političkom krizom prije rata i da su pojedini narodi i manjine bili u neravnopravnom položaju, ljudi su pokret otpora shvatili kao mogućnost za drugačiji poslijeratni režim i kao sredstvo za ukidanje nacionalne i socijalne nepravde. Zbog različitih okupacionih sistema i interesa pojedinih naroda, jugoslavenski pokret otpora bio je vrlo šarolik.

U poređenju s četnicima, ustašama i drugim, partizani su bili mnogo discipliniraniji, ali ni njima nije manjkala potreba za osvetom, različitim konfrontacijama, torturama i masakrima nad civilima. Za razliku od njihovih protivnika, navedeni postupci nisu bili dio zvaničnog "načina borbe". Reputacija narodnooslobodilačkog pokreta opala je zbog masovnih nezakonitih obraćuna s članovima kvinsliških formacija nakon rata.

Repe, 1995, str. 157

Č N Č R – Ime je izvedeno od riječi četa, četovanje i potiče iz perioda buna i borbi tokom Otomanskog carstva. Pokret je imao punu podršku zapadnih saveznika do kraja 1943. S obzirom na to da su govorili u korist odbrane i saradnje s okupatorima u očekivanju promjena na svjetskim frontovima, njihova borbena taktika razlikovala se od partizanske.

Kasnije su se pridružili borbi, pretpostavljajući da će njihova saradnja s osvajačima biti zaboravljena. Njihova strategija je bila okrenuta ka dominaciji Srba u obnovljenoj Jugoslaviji i obračunu s Hrvatima i manjinama, jer su ih smatrali glavnim krivcima poraza Kraljevine i patnji Srba. Zalagali su se za ideologiju etnički čiste Velike Srbije s izlazom na more, mada su dozvoljavali i

federativnu vezu sa smanjenom Hrvatskom u Jugoslaviji. Njihov vođa, Dragoljub

Mihailović, bio je ministar vojni u vlasti u izbjeglištu i komandant jugoslavenske vojske u otadžbini. Tokom 1941. dva puta je pregovarao s Titom po pitanju zajedničke borbe, iako su obje strane već iskusile međusobne sukobe (poraz četnika na Ravnoj Gori). U novembru 1941. četničko rukovodstvo pristalo je da se bori protiv Nijemaca i odbaci zahtjev kojim bi partizani

postal2.40.19 173.5 12-53 ((i) 7.9 () -67.6] TJ /F4.1 1 Tf () TJ /F4.0 1 Tf [(e) -0.2 (t) 0.2) -444.9 (i)

Buržoaska frakcija

Izvor 1

Ban Marko Natlačen, poziva Slovence i građane Ljubljane na Narodnoj skupštini Slovenije 11. aprila 1941. da ostanu mirni, iako očekuju okupaciju.

Slovenci! Građani Ljubljane!

Ljubljana, glavni grad Slovenije, uskoro će biti okupirana. U ovom trenutku, mi trebamo održati red i mir koji su nam tako svojstveni! Moramo ostati pribrani, fokusirani, disciplinirani i vjerski potomci naših predaka! Pokažimo naše dostojanstvo na miran način!

Nacija nam je izložena dvama najvećim grijesima. Sada, kada nas je naša vojska napustila, najveći grijeh u narodu bio bi ako bi civili uzeli oružje protiv strane vojske ili protiv nacionalne manjine, ili ako biste protiv njih djelovali na bilo koji drugi neprijateljski način. Ako bismo činili tako, stotine naših rođaka bilo bi izloženo velikoj opasnosti i teškoćama.

Drugi grijeh bi bila denuncijacija, koja je nespojiva s dignitetom čovjeka. Denuncijacija je tako težak grijeh da ga narod nikada neće oprostiti. Prema tome, ne dozvolite da se denuncijacija podigne među nama.

Predstavnici državne i lokalne vlasti ostat će na svojim pozicijama i radit će dok se ne naredi drugačije. Isti zakoni su na snazi dok se ne naredi drugačije. Svaka promjena biće objavljena.

Zakoni se moraju bezuslovno poštovati!

Javni red i mir se nigdje ne smije remetiti! Neka se naša disciplina pokaže i u ovom teškom času!

Ne bježite, izdržite i istrajte!

Ban i Narodna skupština Slovenije

Slovenski dom, leta VI., št. 83, petek 11. aprila 1941

Radnička frakcija

Izvor 2

Fundamentalne tačke Oslobođilačkog fronta, objavljene 22. juna 1941. na dan njemačke invazije na Sovjetski savez

1. Mora se povesti nemilosrdna oružana akcija protiv osvajača.
2. Akcije služe kao početna tačka za oslobođenje i ujedinjenje svih Slavena.
3. Na osnovu prirodne zajednice slavenskih naroda, Oslobođilački front ne priznaje podjelu Jugoslavije i svim silama se bori za ujedinjenje i jednakost svih naroda. Istovremeno OF teži povezivanju slavenskih naroda pod velikim ruskim narodom, na osnovu prava svakog naroda na samoopredjeljenje.
4. Akcijama za oslobođenje i aktiviranje slavenskih masa, OF preoblikuje slavenski nacionalni karakter. Slavenske mase, boreći se za nacionalna i ljudska prava, stvaraju novi karakter aktivnog slavenstva.
5. Sve grupe koje sarađuju unutar OF obavezne su održavati lojalne međusobne odnose.
6. Nakon narodnog oslobođenja, vlast će biti u rukama Oslobođilačkog fronta kao cjeline.
7. Nakon narodnog oslobođenja, OF će uvesti konzistentnu demokratiju. Sva pitanja koja prevazilaze okvir narodnog oslobođenja, bit će riješena uz pomoć konzistentne demokratije.
8. U skladu sa svečanim izjavama Churchilla, Roosevelta i Staljina, slovenski narod će odlučivati o pitanjima koja se tiču unutrašnjih i spoljnih poslova. OF će provesti i braniti spomenuta elementarna prava svim sredstvima.
9. Narodna armija na teritoriji Slovenije sačinjena je od partizana i narodne odbrane, koji apeliraju na sve svjesne Slovence.

Crkva između dve vatre**Izvor 3****Pismo biskupa ljubljanskog, Gregorija Rožmana, visokom komesaru E. Gracioliju**

Ekselencijo!

Dekret o aneksiji Italiji slovenačkih teritorija koje je okupirala italijanska vojska, izdat je danas. Uzimajući to u obzir, moram izraziti zahvalnost Vašoj Ekselenciji, jer teritorija biskupije omogućava veliki razvoj u kulturnom i vjerskom pogledu, tako da očekujemo da oblikujemo autonomiju nacionalnog života u smislu dekreta, u korist crkve i moralnosti. Izražavam svoju potpunu odanost i molim Boga da blagoslovi Vas i sve naše napore za dobrobit našeg naroda.

Griesser – Pečar, Tamara: *Razdvojeni narod. MK. Ljubljana 2004.* str. 180.

Izvor 4**Pismo vjernicima ljubljanskog biskupa Gregorija Rožmana krajem oktobra 1941. On govori o stavu Pape i katoličke crkve o komunizmu.**

Pitanje, koje je objasnio i uredio (Škof. list 1937, 39-59) pPije XI u cirkularnom pismu "Divina Redemptoris", od 19. marta 1937. je relevantno za nas. U njemu on izjavljuje: "Komunizam se, po svojoj prirodi, protivi svakoj religiji." (tačka 22), "komunizam je nešto što je u svojoj srži loše, tako da nijedna osoba bliska hrišćanstvu ne treba saradivati s njim." (str. 58) Papski principi se primjenjuju na nas, pa o njima nećemo raspravljati, već ćemo ih se držati po našoj savjesti i saznanjima. Očekivati određeni kulturni razvoj ili čak nacionalnu slobodu od komunista je isprazno i fatalna greška, koja bi osudila narod na najgore ropstvo i uništila ga.

Weber, T., Novak, D.: *20. stoletje v zgodovinskih virih, besedi in slikah. Druga svetovna vojna v Sloveniji in Jugoslaviji. DZS. Ljubljana 1998.* str.. 49.

Pitanja:

- Objasni stav biskupa ljubljanskog Gregorija Rožmana prema talijanskom okupatoru i razloge njegovih postupaka.

Izvor 5**Odnos sveštenstva prema Oslobođilačkom frontu**

OF je organizacija osuđena od strane biskupa kao antinacionalna i antikatolička institucija. Katolik ne smije uzeti učešće u njemu, niti ga pomagati na bilo koji način (...) Ukoliko bi oni, samozvani, ugrozili slobodu i kretanje ljudi, ili nametali svoje iluzije, ili prisiljavali ljudi da idu u brda (tj. u partizane), svaka fizička samoodbrana, kao i organizirana odbrana od njih je dozvoljena. Kao što se pojedinac može braniti od nepravednog nasilnika, na isti način selo ili naselje može sebe zaštititi. S druge strane, bio bi grijeh organizirati marš u šume radi uništenja bandita koji se tamo kriju. Čineći tako, bili bismo izloženi opasnosti, mogli bimo okončati živote mnogih nedužnih ili zapostavljenih pojedinaca.

Cerkev in revolucija OF, zbornik SAZU, Slovenski upor 1941.

Izvor 6**Biskup Gregorij Rožman s komandantom slovenskih domobrana generalom Leonom Rupnikom i SS generalom Ervinom Rezenerom na stadionu u Ljubljani prije zakletve**

Jan, Ivan: *Odstrte zavesi. Okupator in gorenjsko domobranstvo. Društvo piscev zgodovine NOB Slovenije. Ljubljana 1992.* str.. 57.

Pitanje:

- Kakav je bio stav većine sveštenstva prema Oslobođilačkom frontu u Ljubljanskoj regiji?

Izvor 7

Obavezna vježba za pritvorene sveštenike u kasarni "Mevlje" u Mariboru

U maju 1941. oko 1300 Slovenaca bilo je u logorima širom Slovenije, oko 130 njih bili su sveštenici. Ti sveštenici bili su podvrgnuti izrazitim fizičkim naporima, bili su zatvarani u bunkere i batinani.

Raziskujem preteklost 9. Delovni zvezek. Rokus. Ljubljana 2005. str. 96.

Izvor 8

Nakon partizanskog sastanka ispred Doma

Radnička frakcija - partizani**Izvor 1**

Dva partizana, Jože Simšič – Jelen i Dane Matko – Matija (Gornje Jezero, proljeće 1944)

<http://stareslike.files.wordpress.com/2012/01/120107002.jpg>
(10. 5. 2013)

Izvor 4

Slovenski pjesnik i partizan
Matej Bor opisuje neprijatelja u pjesmi "Hej, brigade".

HEJ, BRIGADE
Hej, brigade, hitite,
razpodite, požgite
Gnezda belih in črnih vragov!
Hej, mašinca, ...

Matej Bor, Hej brigade. Iz borb in življenja prvih štirih slovenskih brigad, september 1952

Izvor 2**Odlomak iz partizanskog zakonika****Član 1**

Partizanske jedinice čine dobrovoljci – partizani koji se žele lojalno i uporno boriti, s oružjem u rukama, protiv fašističkih okupatora, za veliki cilj oslobođenja Slovenaca i prava radnog naroda. Oni su u bliskom kontaktu sa slovenskim masama i svim narodima, bore se protiv fašističke bande, oslanjajući se na operativne i vojne akcije čuvene radničko-seljačke Crvene armije Sovjetskog saveza (...) Partizani neće stati dok se ciljevi zbog kojih su se digli na oružje ne ispune.

Član 2

Partizanske jedinice prihvataju svakog čovjeka, bez obzira na politička uvjerenja i nacionalnu pripadnost, koji prihvata spomenute ciljeve, koji je moralno neiskvaren i koga prihvati partizanski Regrutni odbor. Pristupanje partizanima znači da partizan posvećuje sve svoje snage i život oslobođenju Slovenaca i radnog naroda.

Član 3

Provođenje partizanskih dužnosti trajat će do konačnog trijumfa borbe za oslobođenje slavenskog naroda. Partizan može biti oslobođen svojih revolucionarnih dužnosti samo u slučaju bolesti ili smrti. Kod pristupanja partizanima, pojedinac mora biti dobro opremljen odjećom, cipelama, donjim vešom, čebetom, hranom za nedjelu dana i, ako je moguće, oružjem. Poželjno je da ima sa sobom mape, kompas, dvogled, neophodni sanitarni materijal i ostale potrepštine.

Zbornik dokumentov in podatkov o narodnoosvobodilni vojni jugoslovenskih narodov, del VI. knjiga 1/5 Ljubljana 1956.

Izvor 3**Partizanska zakletva**

Ja, partizan oslobođilačke vojske slavenskog naroda, koja se bori zajedno s Crvenom armijom Sovjetskog saveza i svih drugih naroda koji se bore za slobodu, borim se za oslobođenje i ujedinjenje slavenskog naroda, za bratstvo i mir među narodima i bolju budućnost radnog naroda i zaklinjem se pred mojim narodom i saborcima: da ću dati sve u mojoj moći za slobodu slavenskog naroda, radničke klase i za napredno i slobodoljubivo čovječanstvo u svetom ratu protiv fašista i bandita, i neću zaboraviti partizanske redove, kojima sam se pridružio dobrovoljno i svjesno, i da neću položiti svoje oružje do konačne pobjede nad fašistima i potpunog ispunjenja velikog cilja za slobodu slavenskog naroda.

U borbi za velike oslobođilačke ciljeve, zaklinjem se da ću štititi čast i nepovredivost naše partizanske zastave svojom krvlju i da ću, ako treba, dati i svoj život.

Zbornik dokumentov in podatkov o narodnoosvobodilni vojni jugoslovenskih narodov, del VI. knjiga 1/5 Ljubljana 1956

Pitanja:

1. Uz pomoć različitih izvora pokušaj saznati ko se mogao pridružiti partizanima i šta je odlazak u partizane značio za pojedinca.
2. Kome su se partizani zaklinjali i kako je glasila zakletva?
3. Kakva je poruka pjesme „Hej, brigade“? Objasni značenje te pjesme za ono vrijeme.

BURŽOASKA FRAKCIJA – SLOVENSKI ČETNICI (PLAVE BRIGADE)**Izvor 5****Izveštaj komandanta slovenskih četnika Karel Novaka nakon povratka sa sastanka s Dražom Mihailovićem u Ravnoj Gori (1941)**

Uskoro poslije toga, putovao sam u Srbiju s pukovnikom Avšićem. Beogradska organizacija pod rukovodstvom majora Todorovića obezbijedila je falsificirane dokumente. Nakon nekih velikih zajedničkih uspjeha protiv Nijemaca, Srbija je doživjela izdajnički napad na četnike. Nakon sastanka i izveštaja pukovniku Mihailoviću, on nam je dao pisano odobrenje za djelovanje; Avšić kao komandant i ja kao Načelnik štaba JVVD (Jugoslovenske vojske u otadžbini na području Slovenije). Napustili smo Ravnu goru i vratili se u Sloveniju, gdje su komunisti već započeli jaku propagandu protiv četnika. Ja sam prekinuo veze s Oslobođilačkim frontom, ali onda su Radovan Avšić i tri bivša ministra i bana prešli komunistima i iskoristili Mihailovićevo odobrenje. To je bio razlog zbog koga se većina aktivnih oficira protivila njihovoj odluci. Za mene, put je bio jasan: Djelovati za kralja i Jugoslaviju, organizirati ilegalne vojne snage, boriti se protiv neprijatelja i zauzeti odbrambeni stav prema partizanima.

*Tabor, št. 9 - 10, letnik 1982, str. 154 / Odporniško gibanje v Sloveniji 1941 – 1943,
Iz arhiva podpolkovnika Karla Novaka, zastavnika Jugoslovenske vojske v domovini*

Pitanja:

1. Pod čijom komandom su bili slovenski četnici i kakvi su bili njihovi odnosi s Oslobođilačkim frontom?
2. Uz pomoć izvora pokušaj razumjeti za koje ciljeve su se oni borili?

Izvor 6**Slovenski četnik
Jože Sinjur iz Dolenje Vasi**

Nose, Aleš: Domobranci zdravo – bog daj. Protikomunistične enote na Slovenskem 1942 – 1945). Modrian. Ljubljana 2008. str. 31.

Seoska garda (MVAC – Milizia Volontaria Anti Comunista) – Dobrovoljačka antikomunistička milicija

Izvor 1

Grupni portret Seoske garde. Polovina muškaraca je u obojenim italijanskim uniformama, a ostali su u civilnoj odjeći. Prvi s lijeva u prvom redu ima njemačku lobanju (Totenkopf) na beretki.

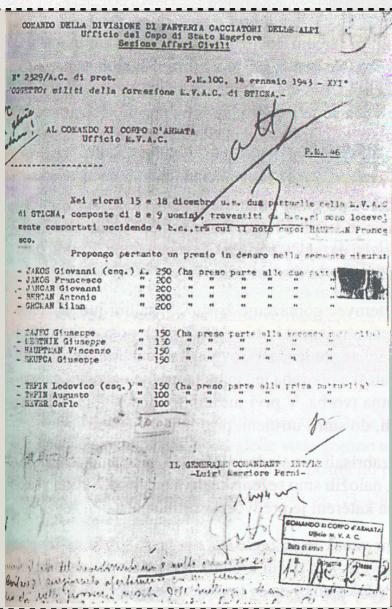

Nose, Aleš: Domobranci zdravo – bog daj. Protikomunistične enote na Slovenskem 1942 – 1945). Modrijan. Ljubljana 2008. str. 75. – Zasebni arhiv

Izvor 3

Izvještaj Računovodstva Italijanske komande za Ljubljani o podjeli oko 15.120 lira članovima MVAC jedinica – Italijanska verzija

Weber, T., Novak, D.: 20. stoletje v zgodovinskih virih, besedi in slikah. Druga svetovna vojna v Sloveniji in Jugoslaviji. DZS. Ljubljana 1998. str. 65

Pitanja:

1. Nabroji neke zadatke Seoske garde.
2. Kome su pomagali?
3. Ko ih je finansirao?

Izvor 2

Slika na stražarskom mjestu Seoske garde u Ljubljana Dravlju

Nose, Aleš: Domobranci zdravo – bog daj. Protikomunistične enote na Slovenskem 1942 – 1945. Modrijan. Ljubljana 2008. str. 42. – Zasebni arhiv

Izvor 4

Odlomak koji govori o uspostavljanju Seoske garde

"Evo kako je Legija, kasnije 'prekrštena' u 'Milizia Volontaria Anti Comunista – MVAC' od strane Savoja, bila osnovana. Bila je zamišljena kao slovenska narodna armija koja bi trebala štititi narod. Seljaci su tražili oružje u svim dijelovima Ljubljanske pokrajine, tako da niko nije prisiljavao seljake da uzmu oružje. Njihov poriv na samoodbranu i želja za preživljavanjem su bili razlog za djelovanje."

V službi domovine (s. n. 1945), str. 15

Domobrani**Izvor 5****Apel za osnivanje slovenskih domobrana u septembru 1943.**

Radi izdaje kralja Italije i njegovog zarivanja noža u leđa maršalu Badoliju, vojska Italije više ne postoji. Nakon sramne izdaje Badolijeve klike, situacija je potpuno jasna: čak i naša voljena domovina bit će predata boljševicima uz pomoć anglo-američke plutokratije. Izdajnički i boljševički sljedbenici vodili su borbu koja je gurnula vrijedne, poštene i vjerujuće ljude u patnju, nasilje, glad, pljačku i na put sekularnih i bezdušnih robova, kao i nečasnih pomagača u korist svjetske tiranije protiv Jevreja.

Velika njemačka armija, poslana po naređenju Firera, došla je u našu zemlju da nas zaštitи. Njemački vojnici i oficiri su se hrabro borili. Hrabrost, čast i odanost njima su sveti. Oni ne poznaju beščače i kukavičluk. Sa svojom velikom borbenom silom, Njemačka je jedina tvrđava protiv boljševizma i kapitalizma. Mlade nacije Evrope borit će se protiv boljševizma i kapitalizma pod njemačkom komandom.

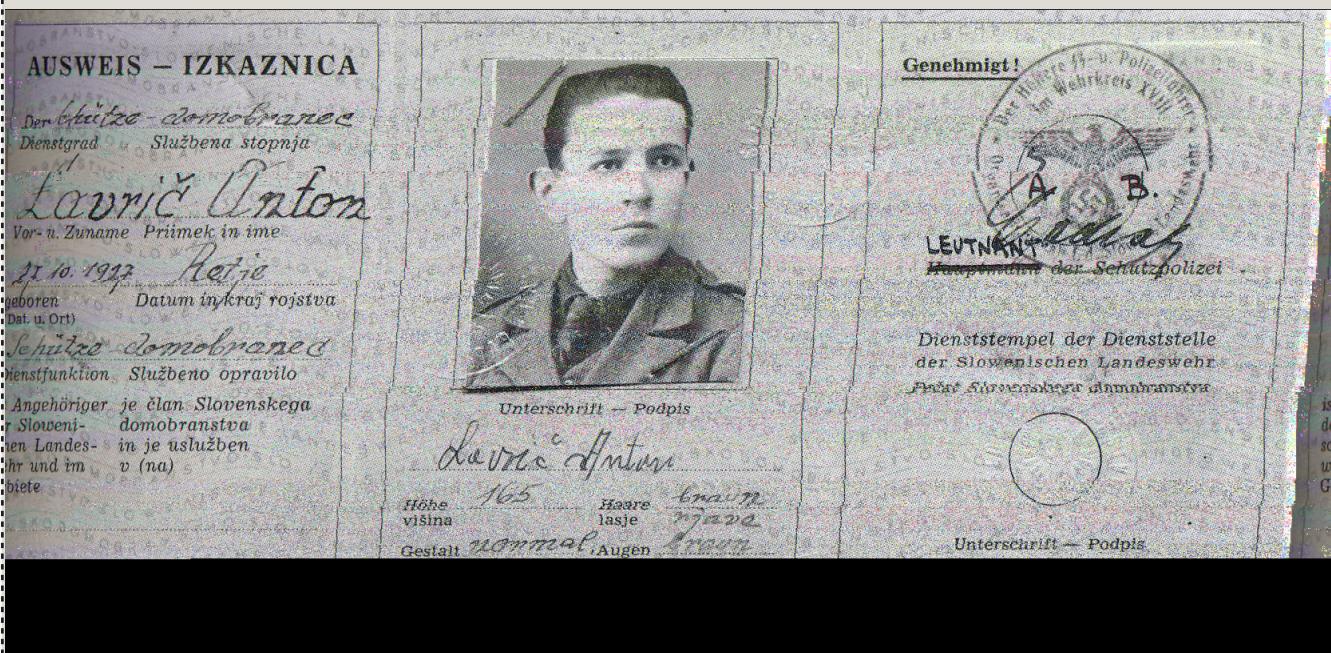
Krenimo u bitku protiv komunističkih bandita i pljačkaša i borimo se za egzistenciju naše domovine! U svom proglašu predsjedavajući pokrajinske uprave divizijski general Leon Rupnik izrazio je naše ciljeve jasno i definirao naše dužnosti. Pod rukovodstvom slovenskih komandira uništiti ćemo boljševičke ubice i palikuće u našoj zemlji. Njemačka vojska i policija će nas podržati svojim iskrenim prijateljstvom.

Naša dužnost je: svaki čestiti Slovenac, sposoban za borbu u dobi od 18 do 35 godina, treba se dobrovoljno javiti da zaštititi svoju domovinu, da održi red i disciplinu te da vrati uništene domove u slovensku domobransku legiju.

Slovenci! Možete se prijaviti u Komandi slovenskih domobrana u zgradji Općine, Ambrožev trg 7 u Ljubljani ili u općinskoj kancelariji nadležnoj za vaše područje ukoliko živate na selu.

Slovenski domobrani

Weber, T., Novak, D.: 20. stoletje v zgodovinskih virih, besedi in slikah. Druga svetovna vojna v Sloveniji in Jugoslaviji. DZS. Ljubljana 1998. str. 93

Izvor 6**Legitimacija slovenskog domobrana**

Nose, Aleš: Domobranci zdravo – bog daj. Protikomunistične enote na Slovenskem 1942 – 1945. Modrijan. Ljubljana 2008. pg. 189 – Zasebna zbirka avtorja.)

Izvor 7

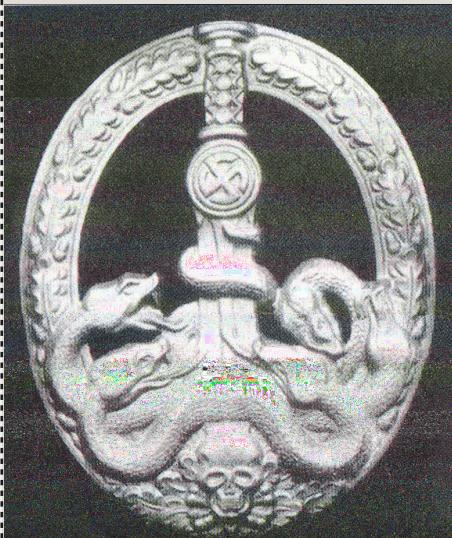
Prva linija 47. odreda u Cerknici. Četvrti s desna nosi antipartizansku značku na džepu na grudima.

Nose, Aleš: Domobranci zdravo – bog daj. Protikomunistične enote na Slovenskem 1942 – 1945). Modrijan. Ljubljana 2008. str. 152.

Izvor 8

Antipartizanska značka

Nose, Aleš: Domobranci zdravo – bog daj. Protikomunistične enote na Slovenskem 1942 – 1945). Modrijan. Ljubljana 2008. str. 194.

Izvor 9

Domobranska zakletva

"Zaklinjem se Bogom svemućim da će biti hrabar, odan i poslušan svojim pretpostavljenim i da će savjesno ispunjavati svoju dužnost prema slovenskoj domovini kao dijelu slobodne Evrope te da će uzeti učešće zajedno s njemačkim snagama pod komandom velike Njemačke, SS trupa i policije, u zajedničkoj borbi protiv bandita i komunista i njihovih saveznika. Za tu borbu spremam se žrtvovati i svoj život. Tako mi Bog pomogao."

Slovenec, 21. 04. 1944

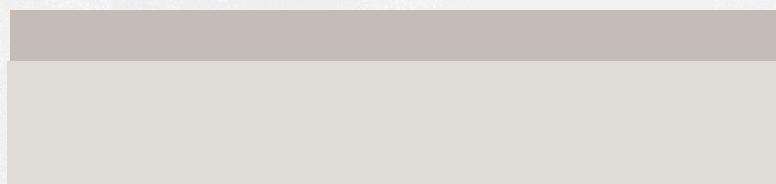
Odlomak iz domobranske zakletve

<http://www.youtube.com/watch?v=V14a2rp5fAM>
(10. 5. 2013)

Pitanja:

1. Uz pomoć izvora pokušaj objasniti zašto su formirani slovenski domobrani i ko ih je finansirao. Imenuj osnivača slovenskih domobrana.
2. Pokušaj otkriti kome su se slovenski domobrani zakleli na vjernost i protiv koga su se borili. Za pomoć koristi tekst domobranske zakletve.

Izvor 4

M V

Gledanje dva odlomka iz dokumentarnog filma RTV Slovenije "Vrijeme rata" iz 2005.

Nas omo ran

Pogledajte priču Angele Kumše u filmu "Vrijeme rata" i odgovorite na sljedeća pitanja:

1. Žrtva čijeg nasilja je bila narator u vrijeme Drugog svjetskog rata i zašto?
2. Kakvu je sudbinu izbjegla i kako?
3. Objasni jesu li svi domobrani imali iste stavove?
4. O čijem još nasilju nam govori Angela? Daj nekoliko primjera.
5. Objasni jesu li se svi složili s tim postupcima.

art ars o nas

P

Pogledajte priču Marije Marolt, rođ. Bradeško, iz filma "Vrijeme rata" i odgovori na sljedeća pitanja:

1. Čije su žrtve bili pripadnici porodice Bradeško i zašto?
2. Kakva je bila njihova sudbina?
3. Objasni je li ovo pojedinačan primjer ili dio šire slike?
4. Objasni je li zemlja pretrpjela gubitke radi zaštava partizanskog nasilja poslije rata.

Nakon što čujete oba svjedočenja, Angelino i Marijino, pokušajte objasniti i dati razloge građanskog sukoba za vrijeme Drugog svjetskog rata.

Stergar, Tanja: Posodobitve pouka v gimnazijijski praksi. Zgodovina. Razvoj slovenskega naroda v 20. stoletju. Zavod RS za šolstvo. Ljubljana 2010. pg. 233

GLOSAR (POJMOVNIK)

s o o ač front – organizacija koju je 26. aprila 1941. u Ljubljani osnovala Komunistička partija Slovenije, Hrišćanski socijalisti, lijevo krilo Sokolskog društva i kulturni radnici. Na početku, organizacija je bila koalicija nekoliko grupa, a od 1943. Komunistička partija preuzeala je vođstvo nad organizacijom. Ova organizacija je organizirala otpor protiv okupatora.

V S – Obavještajno-bezbjednosna služba osnovana je u augustu 1941. pod komandom Komunističke partije Slovenije. Njihovi zadaci su bili obavještajni rad, likvidiranje saradnika okupatora i protivnika komunizma.

art ar – dobrovoljci u borbi protiv okupatora; armija koju je organizirao Oslobođilački front i koja je koristila gerilski način ratovanja (napadi na neprijateljske jedinice ili sabotaže).

S ov n s č t n c a v r a – pripadnici Evropske Jugoslovenske vojske koji su u početku sarađivali s partizanima. Nakon napada četnika (pod vođstvom Draže Mihailovića) na srpske partizane, slovenski četnici su se podijelili u dvije grupe. Jedna je pod vođstvom Jaka Avšića prešla u partizane. Druga grupa, pod vođstvom Karel Novaka, ostala je vjerna Mihailovićevim četnicima i sarađivala s okupatorom. Slovenski partizani nazivali su ih Plave brigade. Partizani su ih porazili nakon kapitulacije Italije 1943.

S os a ar a MV – antikomunistička jedinica osnovana 1942. u Ljubljanskoj pokrajini (dijelu Slovenije pod okupacijom Italije). Njihovo osnivanje potaknuto je grub odnos Oslobođilačkog fronta prema ljudima i nelegalne egzekucije koje je Front sprovodio. Seosku gardu je opremio, plaćao i naoružao italijanski okupator, koji ih je nazivao Milizia Volontaria Anti Comunista (MVAC) – Dobrovoljna antikomunistička milicija. Koristili su se istim metodama kao i VOS. Partizani su ih zvali bijelim gardom (po uzoru na Rusiju) i porazili su ih 1943. nakon kapitulacije Italije.

omo ran – antikomunistička jedinica osnovana 1943. nakon kapitulacije Italije. Bila je pod komandom bivšeg generala jugoslavenske vojske, Leona Rupnika. Domobrani su bili polnoćne policijske jedinice pod Njemačkom komandom. Njihov zadatak je bio da štite transportne objekte, da gone (sudski) hvataju partizane i njihove saradnike.